

IX. évfolyam 4. szám 2009. tél

magyartarka

A Magyartarka Tenyésztők Egyesületének információs lapja

*Békés Karácsonyt
és Boldog Új Évet kívánunk
minden Kedves Olvasónknak!*

Demonstráció az FVM előtt Budapest, 2009. november 18.

Galambosi László: Nyájhívó

*Arany fenyők nyitják
Karácsony kapuját.
Pólyabontók bundájukkal
ölelik Jézuskát.*

*Gyertyákat ültetnek
selymek közé, kőre.
Tejcsöppentő csillagokkal
telik a fejőke.*

*Hódnak a tornyok,
köszöntik Máriát.
Magasztaló furulyások
terítnek tarisznyát.*

*Szalonnát szel József,
cipó a markában.
Három király dúdolgatva
térdel a szalmában.*

*Batylus kos kíséri
nyájhívó pásztorát.
Arany felhők koszorúzzák
Karácsony kapuját.*

Tartalomjegyzék

Tenyésztési aktualitások	4
Rajtunk is múlik, mi lesz a tejgazdálattal!	5
Demonstráció az Alkotmánybíróság előtt	7
Pannónia Mg. zRt., Bonyhád	8
Fitness tulajdonságok a gazdaságosabb termék-előállítás szolgálatában	10
XIV. Húsmarhatenyésztési Tanácskozás Keszthelyen	13
Magyartarka borjú vágása és kereskedelmi bontása	14
Legeltetési időszak növelése	16
Magyartarka tenyészbikák szaporítóanyagának árjegyzéke	18

Készült a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium támogatásával!

Címlap: Szalai Norbert

A Magyartarka Tenyésztők Egyesülete
információs lapja

A szerkesztőbizottság tagjai:

Dr. Holló István
Dr. Húth Balázs
Dr. Polgár J. Péter
Dr. Stefler József

Főszerkesztő: Füller Imre

Szerkesztőség:

Magyartarka Tenyésztők Egyesülete
7150 Bonyhád, Zrínyi út 3.
tel.: 74/451-022, fax: 74/451-022
e-mail: info@magyartarka.axelero.net
web: http://www.magyartarka.hu

ISSN 1587-9305

Kiadó: Magyartarka Tenyésztők Egyesülete
7150 Bonyhád, Zrínyi út 3.
tel.: 74/451-022, fax: 74/451-022
e-mail: info@magyartarka.axelero.net

Felelős kiadó: Rácz Károly
Lektor: Orbánné Prikk Orsolya
DTP: Szalai Norbert

Nyomda: Pethő & Társa Nyomda
Megjelenés: negyedévente 2.000 példányban

Dr. Húth Balázs tenyésztés- és marketingvezető, MTE

TENYÉSZTÉSI AKTUALITÁSOK

Számos fórumon tájékoztattuk már egyesületi tagjainkat, a magyartarka tenyésztőtársadalmat, hogy néhány évvel ezelőtt fejlesztési munkába kezdtünk az ún. fitness-tulajdonságokra kiterjesztett tenyészértékbécselés hazai megvalósításában. A Debreceni Egyetem kiváló munkatársával, dr. Komlósi István egyetemi docenssel újtárra indított közös munka mostanra elérte be gyümölcsét. Ez a gyakorló szarvasmarha-tenyésztő számára azt jelenti, hogy 2010. január 1-je után a magyartarka tenyészvikáink is rendelkeznek a funkcionális tulajdonságokra számított tenyészértékkel. Túlzás nélkül állíthatom, hogy mérföldkőhöz érkezünk, hiszen a fenti tulajdonságokra irányuló szelekció hosszú évek törekvése az európai hegyitarka tenyésztésben. Ennek oka, hogy a fitness-tulajdonságok az elsődleges termék-előállítás gazdaságosságát nagymértékben befolyásoló értékmérők, amelyek kedvező vagy kedvezőtlen volta jelentősen befolyásolja az ágazat eredményességét.

A funkcionális tulajdonságokra irányuló tenyészértékbécselés részleteiről az újság következő hasábjain még bővebben olvashatnak, ezért jelen írásban csak problémafelvetés, gondolatébresztés szintjén szeretnék e témával foglalkozni.

Minden szarvasmarha-tenyésztő szakember számára világos, hogy a nehéz ellés előfordulása nem kívánatos, hiszen nő az elhullás kockázata (borjú és/vagy tehén), illetve elhúzódhat az involúciós időszak, amely növeli a két ellés között eltelt időt, rontja a termelés produktivitását.

Az elmúlt évtizedben az európai hegyitarka tenyésztők nagy figyelmet fordítanak az ún. funkcionális tulajdonságok javítására, és túlzás nélkül állíthatjuk, hogy a jelenlegi közgazdasági környezetben a fenti tulajdonságok semmiképpen sem nevezhetők "másodlagos értékmérőknek"! A céltudatos szelekció eredményeként a szimentáli állományokban jelentősen csökkent a nehéz ellés előfordulási gyakorisága, amely a borjúvesztesség csökkentésének és a reprodukció javításának egyik fontos eleme. Az egyesület szakemberei a célpárosítások tervezésekor nagy figyelmet fordítanak a tenyészbika-előállításra használt csúcsgenetikát képviselő, német és osztrák származású apaállatok

elléslefolyás-tenyészértékére is. Ennek is köszönhető, hogy e tulajdonságban jelentős mértékű javulás figyelhető meg a magyartarka-állományban. A jövőben a célpárosításokon keresztül megvalósuló közvetett szelekció mellett közvetlenül is szelektálhatunk e tulajdonságra, hiszen 2010-től kezdődően a tenyészbika katalógusokban feltüntetjük valamennyi forgalmazott magyartarka apaállat elléslefolyás-tenyészértékét, az üsző és a tehén ellések alapján számítottat egyaránt. Úgy gondolom, ez nagyban segíti majd a tenyésztőket a helyes párosítási döntések meghozatalában.

A termelés gazdaságosságát szintén jelentősen befolyásoló funkcionális tulajdonág a termékenység (fertilitás), hiszen rendszeres ellés (borjú) nélkül gazdaságos tej- és hústermelés nem képzelhető el. A tulajdonság tenyészérték-számításánál az üszőkön és a teheneken tapasztalt fertilitást külön-külön tenyészértékbe foglaltuk, hiszen az üszők termékenyítésekor kedvezőbb vemhesülésre számíthatunk.

A perzisztenciára, mint értékmérő tulajdonságra hosszú ideje nem folyt a tejelő szarvasmarha-tenyésztésben szelekció. A jól perzisztáló tehén tejtermelését kiugró csúcsoktól mentesen, hosszú időn keresztül megőrzi, majd a laktáció előrehaladtával fokozatosan csökkenti azt. Az ilyen, közel egyenletes termelést produkáló egyedek takarmányigénye kötetlen tartás esetén biztonságosan kielégíthető, nem kell tartanunk az alul- vagy a túltakarmányozás kedvezőtlen hatásaitól (anyagforgalmi betegségek, gyenge vagy túlzott kondíció). Elmondhatjuk tehát, hogy a perzisztencia közvetett módon ugyan, de hatást gyakorol a technológiai tűrőképességre, ezen keresztül pedig a hasznos élettartam alakulására.

A novemberi tenyészértékbécselés után számos magas genetikai értékű, újonnan beköszönt tenyészvikával bővült a választható apaállatok köre, amelyek közül a teljesség igénye nélkül szeretném megemlíteni a legfontosabbakat, segítve Önöket a tenyésztési döntések meghozatalában.

A két Kamps-fiú közül elsőként a 18427 Bonyhádi Csipet Kampst emelném ki. 138-as KTI-vel fiatal kora ellenére egyből a nagy "öreg" közé sorolt be. A magas tejtermelés

mellett nagy rámat és kimagasló hústermelést örökít, nem alaptalanul, hiszen Csipet a KSTV alatt 1835 g/nap súlygyarapodást ért el. Apja, az osztrák import Kamps, amely nem a rekordtermelésről elhíresült bika. Utódai elsősorban jó küllemmel, koncentrált tejtermeléssel és jó hústermeléssel büszkélkedhetnek. Tehát egy klasszikus kettőshasznosítású bika, amely lányai hosszú időn keresztül képesek a termelésben maradni, biztosítva az állandóan változó közgazdasági környezetben a több lábon állás biztonságát.

Csipet féltestvére, Dani (18636 Jáki Dani Kamps) szintén magas tej- (KTI: 130) és hús-tenyészértékkel (110) büszkélkedhet. Csipettel ellentétben a tejmenyiség növelése mellett a beltartalmat is javítja.

A bonyhádi tenyésztetben embrió-átültetésből született 18030 Bonyhádi Cipó Bonsai-ET, amely a vártól gyengébben szerepelt a novemberi értékelés alkalmával. Ez azért is meglepő számunkra, mert apja, az osztrák Bonsai nyugati szomszédunk egyik legkedveltebb tenyészvikája volt, anyja pedig az elmúlt évek legnagyobb termelésű magyartarka tehene.

Maximális laktációs (5.) termelése 11851 kg tej, 413 kg zsír, 350 kg fehérje mennyiség mellett. Érdekesképpem említtem meg, hogy a fenti termelés mellett a 7. laktációban selejteződött ki a tehén. Véleményem szerint ez is bizonyítja a modernkori hegyitarka-tenyésztés filozófiájának eredményét. Nevezetesen a tej-, a hústermelő képesség és a fitness-tulajdonságok együttes javítását. Stabil anyagforgalom, hosszú hasznos élettartam, jó reprodukciós tulajdonságok. A termelési paraméterek mellett ezek a 21. századi hegyitarka-tenyésztés legfontosabb súlypontjai. Bízunk benne, hogy Cipó lányai nagyanyjukhoz hasonlóan szintén hosszú produktív élettartammal büszkélkedhetnek majd.

A novemberi tenyészértékbécselés alapján ajánlott tenyészbika kört és a részletes termelési és küllemi tenyészértékeket az újság utolsó oldalán találhatják az érdeklődők.

Végezetül engedjék meg, hogy minden kedves tenyésztőnek és olvasóknak áldott karácsonyi ünnepeket és eredményekben, sikerekben gazdag, boldog új esztendőt kívánjak!

Dr. Wagenhoffer Zsombor ügyvezető igazgató, MÁSZ

RAJTUNK IS MÚLIK, MI LESZ A TEJÁGAZATTAL!

Már egy éve annak, hogy egyszerre több bevásárlóközpont parkolójában és elosztó helyén szerveztünk békés tüntetést a hazai tej fogyasztása és a magyar tejtermelők tisztességes megélhetését biztosító felvásárlási árak növelése érdekében. *Kezeld a jelet - igyál magyar tejet!* - adtuk ki a vezényszót a fogyasztóknak. Úgy gondolom, nem volt hiábavaló ez a figyelemfelkeltés, és nem értek egyet azokkal, akik szerint sikertelen volt a demonstráció. Az igaz, hogy nem lehetünk teljesen elégedettek, de azért vegyük észre és becsüljük meg az apró eredményeket is! A szaktárca, amely korábban langyos kommunikációval altatta a közvéleményt, és nem engedte a szakmát az élelmiszerkódex kidolgozása közelébe, a tüntetés után végre a súlyának és szerepének megfelelően kezelte a demonstrációban részt vevő szervezetek képviselőit, és a korábbi-nál határozottabb próbálkozásokat tett a helyzet enyhítésére. Sajnos a kódexből végül semmi nem lett. Nem kell külső ellenség, van itt nekünk belső elég, amely ezúttal a Gazdasági Versenyhivatal! Jellemző magyar sajátosság ez, amikor mondvacsinált elméletekkel (jelen esetben a szabad kereskedelem korlátozása) akarunk valamilyen külső érdekkörnek megfelelni, saját honfitársaink rovására. A Világ meg kacag rajtunk! A demonstráció óta a fogyasztók még tudatosabb vásárlók lettek, és többen tudják, hogy milyen jeleket kell figyelni a tejes dobozon. Éppen ezzel él vissza a kereskedelem, és használja ki a saját javára! A magyar tej árát a csillagokba emeli, hiszen tudja, hogy a magyar fogyasztó elsősorban ezt keresi, az olcsó külföldit, amit vévőcsalogatónak használ. Fontos hozadéka volt még ennek a tüntetésnek a szakmai szervezetek nagyobb egymásra találása. Olyan szervezetek között indult meg napi párbeszéd, amelyek korábban a sajtóból vagy legfeljebb körlevelekből értesültek a másik álláspontjáról. A Magyar Állattenyésztők Szövetsége és a tejágazatban érintett tenyésztőszervezetek

(Holstein-fríz Tenyésztők Egyesülete, Magyartarka Tenyésztők Egyesülete) a demonstrációk szervezésében igen aktívan vettek és veszik ki részüket.

A helyzet nem javult

Tavaly november óta az árak tovább zuhantak, egészen az utóbbi időig. Az akkor még 70 forint körüli ár nyárra 55 forintra süllyedt, és a tejtermékek behozatala a 280 forintos euró ellenére sem csökkent, sőt, az év második felében újabb emelkedésnek indult. Októberben, négy hónappal a Budapesten és Luxembourgban megtartott nagyszabású tüntetések után a tejhelyzet érdemben nem javult. A felvásárlási árak szabadesése szeptemberben ugyan megállt, és a feldolgozók néhány forintot emeltek, érezhető javulás azonban nincs, és nem is várható egyhamar. Jelenleg keresleti piac van, és az azonnali piacokon 75-78 forintért vennék a tejet, ha lenne, illetve ha a szerződések nem kötnek a termelők kezét. A feldolgozók az első félévre 64-67 forintos tejjel tartanak reálisnak. Az elmúlt hetekben 10-20 forinttal csökkent a bolti ár, de még így is 170-210 forintot kell a vásárlóknak fizetni egy liter magyar tejért. Ezen kívül újra és újra megjelenik a lejáratú határidő közelében lévő külföldi száz forintos, akciós UHT tej. Ráadásul a kereskedelmi láncok a drágán eladott hazai tej után zsebre vágott extra-profit mellett még abból is hasznos húznak, hogy éppen most költünk sok tízmillió forintot a tejfogyasztás reklámozására, így az olcsó UHT tej az egyik legjobb vásárlócsalogató termék lett!

Meghökkenítő demonstráció

Az elkeserítő tejpiaci helyzet és a felháborító kereskedői magatartás miatt a korábbiaknál sokkal nagyobb és meghökkenítőbb tiltakozó akciókra szántuk el magunkat októberben. Budapesten, a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Mi-

nisztérium közvetlen közelében, Győrben, Pécsen, Szegeden, Miskolcon pedig áruházláncok és feldolgozók előtt szerveztünk demonstrációkat. Először alkalmaztunk radikális eszközöket, amelyekhez hasonló eddig csak a külföldi (elsősorban francia) híradásokban láthattunk. A sajtó érdeklődését "érdekes módon" rendkívül felkeltette az a bejelentés, hogy ezúttal durvább eszközöket is bevetünk. Betartottuk a szavunkat! Volt trágyaszórás, tej megsemmisítés, és voltak marhafejek a minisztérium előtt. Az eredmény: vezércikkek, tévé- és rádióriportok, beszélgetések, elemzések. Ahogyan egy hatósós megmozdulás után kell. Persze, mi igazán a felvásárlási árak 10-15 forintos emelkedésével lennénk elégedettek.

Az államtitkár elbizonytalanodott

Amikor a szakállamtitkárnak a Demonstrációs Bizottság átadta a petíciót néhány doboz külföldi UHT tejjel és mellé a magyar teljes tejet, úgy tűnt, Gőgös Zoltán felkészült a "nagy találkozásra", és magabiztosan fogja majd állni a sarat. Azonban a marhafejek látványa már a harcedzett államtitkárt is meglepte és elbizonytalanította. Arra a kijeletésére pedig, hogy menjünk Brüsszelbe tüntetni, mert idehaza mindent megtettek értünk, és a bajok forrása Brüsszelben van, hosszú és hangos füttyszó, illetve sípolás volt a válasz. Idézet az egyik napilapban megjelent írásból: "A gazdálkodó nem szívesen tesz marhafejeket a minisztérium elé. Nem örömmel önti ki a tejet, csakis akkor tesz ilyet, amikor már a végéig elkeseredett. A Tesco és a Spar rakatárai elé döntött 10-20 tonna tejes trágyalé ráadásul magáért beszél. Ilyen a helyzet. A jó minőségű hazai termék a multinak ennyit ér. Pont annyit, mint Magyarország, ami csak egy rubrika számukra a bevételi táblázatban, és amíg jól tejelünk, addig fejnek minket, de máris kiselejtezésre ítéltetünk, ha lesóványodunk, vagy túlzottan megöregszünk."

Gőgös Zoltán persze most sem fukarkodott az ígéretekkel! Igyekeznek a bankokkal megfinanszíroztatni azokat az előre befért támogatásokat, amelyek hangoztatásával sikeresen elejét vették a felvásárlási árak érdemi emelkedésének. A feldolgozók és kereskedők, annak ellenére, hogy a befért 14-16 Ft literenkénti támogatásból guruló forint leghamarabb egy-másfél év múlva lesz, buzgómód előre beárazzák azokat a mostani és jövő évre szóló szerződéseikben. Ráadásul semmilyen támogatás nem oldja meg a multinacionális láncok által gerjesztett problémát, azaz a külföldi feleslegek áron aluli levezetését a hazai piacon.

A hatóság intézkedett

A hatóság a fejek kihelyezését követően, valamint a tej lefolyóba öntése alkalmával is rövid időn belül megjelent a helyszíneken, és rögtön felvette az elkövetők adatait, miközben bármilyen ellenőrzés nélkül sorra lépnek be az országba azok a tejszállítványok, melyeknek minősége erősen kérdéses. A tejjel kevert trágyát szórók ellen először közúti szabálysértés miatt indítottak eljárást, mert a trágyaszóró széles munkagépnek minősül, és külön engedély nélkül nem közlekedhetett volna közúton. Az Országos Kereskedelmi Szövetség (OKSZ) a tüntetést követően közleményben tiltakozott a jogellenes demonstrációs módszerek ellen. A szövetség felhívta a tejtermelők figyelmét a szabályok betartására, valamint arra is, hogy a törvénytelen eszközökkel demonstrálóktól a kereskedők az okozott kár megtérítését fogják kérni. A demonstrálók vállalták, hogy amennyiben rájuk hárítják, vállalják a takarítás költségét. Szégyen lenne, ha a végsőig elkeseredett termelőkre a kereskedelmi láncok ráuszíthatnák a magyar állategészségügyi hatóságot! Pedig ezen munkálkodnak! Reméljük, a hivatal vezetése belátja, sokkal hasznosabb szolgálatot tesz az egész magyar társadalomnak azzal, ha a tiltakozó gazdák megbüntetésé helyett inkább az import élelmiszerek ellenőrzését végzi az eddigieknél is hatékonyabban.

Bővíteni kell a termékválasztékot

Az Európai Bizottság 2008-2015-re vo-

natkozó előrejelzése alapján a megemelt kvóták hatására a tejtermelés csekély növekedése várható. 2015-re az EU-27-ben előállított tejmenyiség 150 millió tonna lesz. Az előrejelzés szerint a tejipari feldolgozásra átadott tej aránya növekszik, mert az új tagországokban csökken a saját fogyasztás és a helyi piacokon közvetlenül értékesített tej. Ezt a számítást valószínűleg felülírja a jelenlegi helyzet okán terjedő közvetlen értékesítés részarányának emelkedése. Azok a gazdaságok, amelyeknek már nem érdemes foglalkozniuk a termeléssel, el- és bérbe adják termelési kvótájukat, illetve tehenészetüket. A vevők a hatékonyabb tejtermelők lesznek. Igen nagy eltérések vannak a jók és a gyengék között, ez a jövedelmezőségben is tükröződik. A fejlődő országokban mind a tej, mind a tejtermékfogyasztás, a fejlett országokban elsősorban a sajt-fogyasztás növekszik. Hazánkban a tejfogyasztás mennyiségét és szerkezetét tekintve a keresletet alapvetően a rendelkezésre álló jövedelem határozza meg. A jövőben elsősorban a sajt-fogyasztás (jelenleg ez túróval együtt 8 kilogramm/fő/év) emelkedésére számíthatunk. Tejtermék-előállításunk nem elégíti ki a belső igényt. Nincs kielégítő termék-választék, és kevés az igazán jó minőségű képviselő áru. A hazainál olcsóbb import tejtermékek egyre nagyobb választéka miatt a hazai tej- és tejterméket évek óta folyamatosan piaci részesedést veszítenek és szorulnak ki a boltokból.

Ne hagyjuk magunkat!

A tiltakozó akciókat legalább addig kell folytatni, amíg a felvásárlási árak 10-15 forintot emelkednek. Eddig öt forintnál tartunk. Fontosnak tartom, hogy az eddig némán figyelő és - ha másért nem is, de önös érdekből - nekünk drukkoló feldolgozók végre lépjenek a tettek mezejére, merítsenek bátorságot a legutóbbi demonstrációkból, és nyíltan álljanak ki mellettünk, velünk, értünk és értük! Nagyon kényelmes és végtelenül önző magatartás az, hogy "veletek vagyunk, de nem veszünk részt a tiltakozásban, mert kilistáznak bennünket". Kérdem én, melyik rosszabb: ha kilistázza őket az egyik kereskedelmi lánc (van belőlük jó pár, és a piac sem nagyon zsugorodott össze a

válság ellenére), vagy ha tönkremegy a beszállítói kör? Nincs más választásunk, nincs hova hátrálni, és sajnos nincs, vagy alig van már mit veszíteni! Minden lehetőséget és alkalmat meg kell ragadni, hogy a közvélemény figyelmét ráirányítsuk a súlyos aránytalanságokra és a tisztességtelenségekre. Arra, hogy miközben 55 forintért veszik át a feldolgozók a tejet és fizetnek érte - jobb esetben - két hónap múlva, addig a boltokban mi, fogyasztók 200 forint körüli áron vehetünk tejet, és fizethetünk érte azonnal a kaszszánál. Radikális eszközöket kellett és kell a jövőben is bevetni annak érdekében, hogy komolyan foglalkozzanak a probléma megoldásával a döntéshozók, illetve a kereskedelmi láncok érezzék, hogy nem tűrjük tovább a tisztességtelen árképzésüket! Ne hagyjuk, hogy ezt tehessék velünk!

Füller Imre ügyvezető igazgató, MTE

DEMONSTRÁCIÓ AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG ELŐTT

Az SPS-törvényt az Országgyűlés tavaly október 20-án fogadta el. A jogszabályt Sólyom László köztársasági elnök az elmúlt év novemberében küldte meg az Alkotmánybírósághoz utólagos normakontrollra, ám eddig az Alkotmánybíróság nem foglalkozott a kérdéskörrel.

17 szakmai érdekképviselői szervezet - köztük a Magyararka Tenyésztők Egyesülete - 2009. november 18-ára demonstrációt hívott össze az Alkotmánybíróság épülete elé. Mintegy 3-400-an érkeztek a helyszínre. 11 órakor elkezdődött a tiltakozó nagygyűlés. Dobpergés és kürtszó kíséretében szamarakkal, birkákkal, kecskékkal felvonulva a szervezetek képviselői a tüntetők előtt felállított színpadról mondták el felszólalásaikat. Egyesületünket huszonegyen képviseltük. A tiltakozásunk célja nem a bíróság befolyásolása volt, mint ahogy ez néhány híradásban elhangzott, hanem az, hogy 14 hónapi hallgatás után döntést kényszerítsünk ki. Sajnos a szakmai érvek ellenére ebből is politikát kreáltak a politikusok. Az egyik oldal és a szakma is - az állattenyésztők mindenképpen - a bevezetés mellett harcol, a másik oldal, főként politikai indíttatásból ellene.

A szónokok politikai hovatartozástól függetlenül érveltek:

■ „A nem döntéshez nem lehet alkalmazkodni, itt nem a döntés kimenetele a fontos, hanem hogy legyen döntés.”

■ „Amennyiben életbe lép ez az új törvény, akkor sem lesz több támogatása összességében az agrártermelőknek, de ha nem lép életbe, akkor kevesebb támogatáshoz jutunk, az állattenyésztéssel foglalkozók mindenképpen.”

Ha 2010-ben nem kerül bevezetésre az SPS, elsősorban a szarvasmarha-, a

juh- és kecsketenyésztők, a tej-, a cukorrépa-, a rizs- és dohánytermelők számára okoz hátrányt az egységes területalapú támogatási rendszer (SAPS) fenntartása. Ma azok is komoly támogatásban részesülnek, akik nem folytatnak termelést, azoktól vonva el a támogatást, akik a mezőgazdaságból élnek. Az SPS ezen segített volna, hiszen "Azok, akik a mezőgazdaságból élnek, jól járnak az SPS-rendszerrel, azoknak nem előnyös, akik szociális segélyezésként tekintenek az agrártámogatásra" mondta a Világgazdaságnak Raskó György agrárközgazdász.

Sajnos a média egy része is félreinformálta az embereket. Azt mondták, hogy a társas vállalkozások hívták össze ezt a demonstrációt. Tévednek, egyesületünket két kivétellel őstermelők és magángazdálkodók képviselték. Egy tagunk hívott fel e hír hallatán, és felháborodva mondta: „Hallottad az egyik TV csatorna beszámolóját a demonstrációról? A résztvevők közül több mint 100 embert ismertem, de egyik sem volt társas vállalkozó, hanem őstermelő vagy magánvállalkozó, ahogy én is.”

Úgy tűnik, az észérvek nem hatottak a politikára, és 2010-től mégsem lesz SPS, hanem marad a "jól bevált" SAPS, ami a termelést folytatók számára nem előnyös, de a politika azok mögé állt, akik az SPS bevezetésével kiestek volna a támogatottak köréből, a SAPS maradásával pedig tovább kapják agrártermelés nélkül is a támogatást.

Az Alkotmánybíróság elnöke bejelentette, az idei évben már nem hoznak több döntést, így sajnos ez a hajó is elment, marad a régi rendszer. Feladunk azért nem szabad, küzdenünk kell, hogy az állattenyésztés a kötelező új támogatási rendszer bevezetésekor ne kerüljön nagyobb hátrányba.

Bertalan Barna ágazatvezető, Pannónia Mg. Zrt.

PANNÓNIA MG. ZRT., BONYHÁD

Részvénytársaságunk mintegy 3000 ha területen gazdálkodik. Mezőgazdasági alaptermékénységből élünk, amelynek két fő pillére a növénytermesztés és az állattenyésztés. Ezenkívül gabonaszárítással és növénytermesztési szolgáltatással egészül ki a tevékenységi körünk.

Növénytermesztési ágazatunk az alábbi növényeket termeszt:

- Kalászos (búza, árpa, tritikalé)
800 ha Termésátlag: 60 q/ha
- Kukorica
900 ha Termésátlag: 90 q/ha
- Napraforgó
440 ha Termésátlag: 30 q/ha
- Silókukorica
400 ha Termésátlag: 500 q/ha
- Lucerna
240 ha Termésátlag: 300 q/ha
- Egyéb (gyep, erdő stb.)
220 ha

Az állattenyésztési ágazat két állatfaj, hal és szarvasmarha tartásával és tenyésztésével foglalkozik.

Halászatunk 86 ha vízfelületen, 2 tavon működik. Fő halunk a ponty, melyből két korosztályt, 2 nyaras és 3 nyaras (piaci) halat állítunk elő. Ezenkívül ragadozót is telepítünk kisebb mennyiségben. Szarvasmarha-ágazatunk fejt magyar tarka tartásával és tenyésztésével foglalkozik. Állományunk 700 db tehén és ennek a szaporulata, összesen 1730 db állat. Ez az ország egyik legrégebbi fejt magyar tarka állománya, melyből a hazai tenyészbikák jelentős hányada származik. A fajta genetikai értékének megőrzése mellett mindig fontos szempont volt a folyamatos fejlődés, előrehaladás, hiszen a nagyüzemek ma már a holstein-frízekkel azonos körülmények között tartják a magyar tarkát is. Ez a mi esetünkben is így van, és elmondható, hogy a mai magyar tarka tökéletesen alkalmazkodik az intenzív nagyüzemi feltételekhez.

Gazdaságunk már egy korábbi számban bemutatkozott egyszer, így a korai

évek bemutatásától eltekintenek, és inkább a 2000 utáni évekről írnék, mivel ez az időszak jelentős változásokat hozott az ágazat életében. 2002-ben és 2008-2009-ben két igen jelentős technológiai átalakítást - teleprekonstrukciót - hajtottunk végre.

Állományunk 2002-t megelőzően 3 telepen helyezkedett el: Bonyhádon, az I. számú tehenészeti telepen 350 tehén és a szaporulata, Kakasdon, a II. számú tehenészeti telepen 400 tehén és a szaporulata, Jung-majorban, a központi üszőtelepen pedig mindkét telep növendék üszői voltak 7 hó vemhes korukig. A vemhes üszők ellés előtt 2 hónappal visszakerültek arra a telepre, ahonnan származtak. 2002-ben az I. számú telepet átalakítottuk át, ahol a hagyományos kötött tartású (108 férőhelyes) istállókat alakítottuk kötetlen rendszerűvé. A 3 termelő istálló közötti területet fémváz technológiával fedtük le, ez lett a mélyalmos pihenőtér. Az istállókban lévő betonjászlakat elbontottuk, helyettük etetőasztalt alakítottunk ki. Nyilvánvalóan az istállók átalakítása a fejéstechnológia korszerűsítését is megkövetelte, amit egy 2 x 12 állásos De Laval rendszerű fejőház megépítésével értünk el (óránként 100-120 tehén kifejésére képes). Az átalakítást következtében megnövekedett telepi férőhelyek miatt (600 tehén) felszámoltuk a kakasdi tehenészetet, és egy telepre koncentráltuk a teljes tehenállományt. Ez a döntés jelentősen növelte az ágazat hatékonyságát, mivel a jobb tehenekomfort mellett jelentős munkabér-megtakarítást is eredményezett. A megnövekedett tehenlétszámhoz igazítva átalakítottuk az elető istállót is, kibővíttük egy négyállásos, halszállásos fejőházzal. A teljes technológiai megújulás korszerű etetés nélkül nem lehetséges, így egy 7,5 m³-es keverő-kiosztó kocsit megvásárlásával átálltunk a TMR takarmányozásra.

Az új körülmények komoly stresszt okoztak a teheneknek, ami a beüzemelését követően a termelés visszaesésében és a

magasabb selejtezési százalékban mutatkozott meg. Elsősorban az idősebb egyedek viselték rosszul a megváltozott feltételeket. Szerencsére ez az állapot csak átmenetinek bizonyult, és miután beszkokott az állomány, a termelés szépen elkezdett emelkedni. A 2007. évi laktációs termelés 6700 kg volt tehenenként.

A kötetlen mélyalmos tartás előnye mellett újabb problémák is jelentkeztek:

- jelentősen megnőtt a telep szalmaigénye, ugyanakkor csökkentek a szántóterületeink, így az éves szalmaigény kielégítése egyre nagyobb gondot jelentett.
- problémát okozott a nagy mennyiségű trágya környezetvédelmi előírásoknak megfelelő elhelyezése és kijuttatása.

Mivel a trágyakezelés még megoldatlan volt, felvetődött a gondolat, hogy EUPályázat keretében egy biogáz-üzem megépítésével plusz profitra tehetnénk szert, és a trágyakezelés is megoldódna. Ahhoz viszont, hogy a trágyát a biogáz-üzem fel tudja használni, a mélyalmos technológia nem megfelelő. Következő lépésként újabb átalakítást kellett végrehajtani a tehenészetben, amire a pihenőbokszos rendszer jelentette a megoldást. Hogy végül beadtuk az újabb pályázatot, abban jelentős szerepe volt a nagy összegű támogatásnak, illetve az addig soha nem látott magasságokba szökő tejárnak (azóta megtapasztalhattuk a soha nem látott mélységet is).

2008 tavaszán megkezdődött a beruházás, amelynek keretében megépült 2db 334 férőhelyes új termelőistálló matracos pihenőbokszosokkal, automata trágyakihúzóval, mozgatható oldalfüggönnyel. Istállónként 36 db ventilátor beépítésére került sor a nyári hő-stressz elleni védelem érdekében. A két újonnan épült istállón kívül még a régi, meglévő épületek egy részét is hasonló technológiával láttuk el. A telep 800 tehén elhelyezését tudja biztosítani. Jelentősen csökkent a szalmaigény, viszont megnőtt a hígtrágya mennyisége, amit az épülő biogáz-üzem fog majd hasznosítani.

Az első új istállót egy éve üzemeltük be, a másodikat ez év elején, és nagyon kedvezőek az eddigi tapasztalatok. A beszkotatás nyilván megviselte az állatokat, mégis meglepően gyorsan alkalmazkodtak a körülményekhez. Erre az évre mindenképpen rányomta a bélyegét a beüzemelés, de bízom abban, hogy az elkövetkező időszakban a komoly ráfordítás a termelési eredményekben is jelentkezni fog.

A 2008. évi laktációs termelés 6200 kg volt tehenenként, ami 500kg-mal elmarad az előző évtől, de ennek az oka az új technológia és a tehénlétszám emelése miatt beelletett üszők alacsonyabb termelése. Célunk néhány éven belül 7000 kg elérése. Ahhoz, hogy ezt elérhessük, nemcsak jó tehénkomfort, hanem jó takarmányozás és ezzel összhangban jó szaporodásbiológia szükséges. A tejhozamok emelkedése egyre fontosabbá teszi a takarmányadagok optimális összeállítását és a kiegészítők (komplett premix) használatát.

A két ellés közötti idő: 395 nap
Termékenyítési index: tehén: 1,9
üsző: 1,6

Fontos terület az ágazaton belül a növedéknvelés, mivel ez biztosítja a jövő tenyészállatait, illetve a bikaborjak eladása révén jelentős árbevételt képez.

A borjak megszületésüket követően 24 órát töltenek az anyjukkal és ezután egyedi borjúkretrebe kerülnek, ahol 70 napos korukig tejpótlón és TMR takarmányon nevelkednek.

Leválasztás után bekerülnek egy csoportos borjúnevelőbe, ahol 8-9 hónapos korukig tartózkodnak. Innen az üszőket a már említett Jung-majori üszőtelepre szállítjuk, a bikákat 200-300kg közötti súlyban értékesítjük. Az éves borjúelhullás 3-4 %.

Állományunk TBC-, Brucella-, Leucosis-, IBR-mentes. BVD, Coli és rotavírus ellen vakcinázással védkezünk.

Az alacsony felvásárlási árak és a gazdasági válság negatív hatása miatt ne-

künk is komoly nehézségekkel kell nap, mint nap szembenézni, annál is inkább, mivel ebben az ágazatban már eddig is alig maradtak tartalékok. A nagyüzemek nem tudják közvetlen módon értékesíteni a tejuket, hiszen óriási mennyiségről van szó. Csak abban bízhatunk, hogy előbb-utóbb rendeződnek a tejárok, vagy saját kézbe vesszük az értékesítést, és új piacokat találunk a tejuinknek.

fotó: Máté Réka

FITNESZ TULAJDONSÁGOK A GAZDASÁGOSABB TERMÉK-ELŐÁLLÍTÁS SZOLGÁLATÁBAN

A tejtermelésre irányuló szelekció hatására növekvő fajlagos hozamok a termeléssel közvetett kapcsolatban álló, a termék-előállítás gazdaságosságát nagyban meghatározó ún. funkcionális (fitnesz) tulajdonságok leromlásához vezettek (növekvő két ellés közti idő, csökkenő hasznos élettartam, tőgygyulladás stb.). A kvótával szabályozott tejpiacon a fajlagos hozamok egyoldalú növelése helyett a költségcsökkentés másik lehetséges alternatívája a biológiailag stabil, hosszú hasznos élettartammal bíró tehénállományok kialakítása. Az erre való tenyésztői igény irányította a figyelmet a termelési költségek csökkentéséhez hozzájáruló funkcionális tulajdonságok javítására irányuló szelekcióra. E tulajdonságcsoportba tartozik a hasznos élettartam, a szomatikus sejtszám, a perzisztencia, a termékenység, az ellés lefolyása és a vetelés.

Perzisztencia

A perzisztencia a tehén maximális tejtermelésének folyamatos fenntartó képessége. A közel lapos laktációs görbe jól perzisztáló, a csúcstermelés után meredeken csökkenő tejtermelés gyengén perzisztáló tehénre utal. Azonos laktációs tejtermelés mellett a jól perzisztáló egyedekre kevésbé jellemzőek az anyagcsereforgalmi és szaporodásbiológiai rendellenességek, kevésbé hajlamosak a tőgygyulladásra, a láb- és lábvég-betegségekre. Irodalmi adatok alapján az átlagosnál korábban fogamzó üszők első laktációs tejtermelése kiegyenlítettebb. A tulajdonság pozitív hatással van a laktációs tejtermelésre, a fogamzó-képességre, és a nehezebben ellők később érik el a csúcstermelést, jobban perzisztálnak.

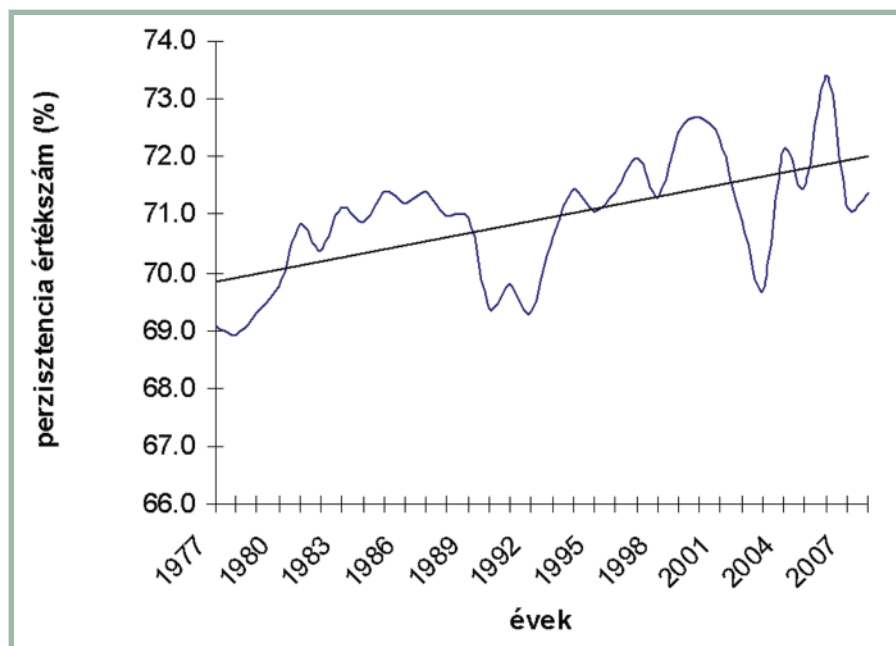
A magyartarka fajtában perzisztenciára közvetlen szelekció eddig nem folyt, a német és osztrák hegyitarka fajtaváltozatok tenyésztési programjában viszont 17 éve szelekciós tulajdonság. A alacsony létszámú hazai aktív populáció követke-

ményeként, a genetikai előrehaladás fenntartása érdekében a tenyésztők tenyészbika-előállítás során több évtizede támaszkodnak a legkiválóbb osztrák és német tenyészállatokra. A német és osztrák tarka marha szelekciós indexében a perzisztencia 2%-os súllyal szerepel. A tulajdonság megnövekedett jelentősége és a tenyésztési programok harmonizációja is indokolja a perzisztencia értékelését, a szelekciót lehetővé tevő paraméterek kiszámítását és tenyészértékbecslési modell kialakítását.

Vizsgálatainkban 58862 tehén összesen 107191 termelési adatát elemeztük az 1976-tól 2008-ig terjedő évekre. Az átlagos, 305 napos tejtermelés 3809,1 kg volt. A tehének első 3 laktációját értékeltük, mivel a fajtában a tej értékmérő tulajdonságokban végzett tenyészértékbecslésre is a Magyartarka Tenyésztők Egyesülete 3 laktációs egyedmodellt alkalmaz. Az egyedek 984 tenyészetből származtak. A perzisztencia értékszámot az ÁT Kft. számította a 305 napos stan-

dard laktációs tejmenyiség (a legnagyobb havi befejt tejmenyiség szorozva a havi befejések számával) képlettel. A perzisztencia értékszám 80 fölött jónak, 60-80 között közepesnek, 60 alatt gyengének tekinthető. Az átlagos perzisztencia a vizsgált időszakban 71,8 volt, mely közepesnek mondható. Az értékelésből kizártuk azokat a laktációkat, ahol a fejési időszak 100 napnál rövidebb, illetve 400 napnál hosszabb, ahol (az adott laktációhoz tartozó) két ellés közötti időszak kisebb, mint 300 nap, illetve nagyobb, mint 730 nap, a nyitott napok száma kisebb, mint 5 vagy nagyobb, mint 180 nap, s a perzisztencia értékszám kisebb, mint 10. A kizárás az adatok 39,7%-át érintette. A kizárási korlátokat részben szakirodalmi adatok, részben a nem normális ellés után (koraellés) kezdődő laktációk vagy az esetlegesen nem regisztrált ellés kizárása indokolta.

A tenyészérték-becslési modellben a perzisztenciát befolyásoló hatások voltak a tenyészet, év-évszak, a laktáció sorszáma, a nyitott napok száma, a 305 napos

1. ábra

A perzisztencia értékszám évenkénti alakulása

laktációs tejmenyiség, a tehenet érő állandó környezeti hatás, az egyed és más, nem azonosított környezeti és genetikai tényezők (statisztikai értelemben maradék).

Az egyedek 18,4 %-a jól, 71,6%-a közepesen, 10 %-a gyengén perzisztált. A vizsgált hatások szignifikánsan ($P<0,001$) befolyásolták a tulajdonságot. Az első laktációban egyenletesebb a perzisztencia, a második, harmadik laktációban kevésbé (1. táblázat). A három laktációban a tejmenyiség 3618 kg, 4306 kg és 4489 kg volt. Az első laktációban a laktációs tejmenyiség növekedésével nagyobb mértékben javult a perzisztencia, mint a későbbiekben. Az ellés évszaka szignifikánsan befolyásolta a tulajdonságot ($P<0,001$), ami részben a takarmány összetételével, részben a nyári hőstresszel, téli alacsony hőmérséklettel függhet össze. A laktációként becsült h_2 érték ennél magasabb, mert az állandó környezeti hatást a modell nem tartalmazta. A h_2 értékek: 0,17, 0,22 és 0,20 volt az 1., 2., és 3. laktációban. Hatékonyabb szelekció végezhető a 2., 3. laktációs perzisztencia alapján.

A perzisztencia - habár jelentős évek közötti változást mutat -, az 1977-2008. évekre vonatkozóan javulás figyelhető meg (1. ábra). A magyartarka fajtában hazánkban nem folyt a tulajdonságra közvetlen szelekció, viszont az apaállatok jelentős hányada német vagy osztrák tenyésztésű, ahol 1992-től a perzisztencia szelekciós tulajdonság. Így a javulás részben ezen bikák s hazai tenyésztésű ivadékaik használatából ered, részben a tejtermelésre végzett szelekció korrelatív hatásának tulajdonítható.

Termékenység

Az üsző és tehen ivadékok alapján számított tenyészértékek megkülönböztetését több szakirodalom indokolja, mert nem teljesen ugyanazon tulajdonságról van szó, s eltérő hatások befolyásolják. A termékenység jellemzésére az Interbull értékeléseiben több mutatót alkalmaznak, ezek az üszőfogamzási ráta, az üsző első és sikeres termékenyítése közötti idő, termékenyítések száma, 56 napig vissza

Év	Egyedszám	Maximális termékenyítések	
		száma	szórása
2000	605	1,34	0,79
2001	1008	1,45	0,85
2002	1236	1,62	1,03
2003	1320	1,67	1,01
2004	1032	1,68	1,03
2005	1120	1,65	1,01
2006	1139	1,71	1,11
2007	1097	1,63	1,08
2008	1106	1,71	1,15
2009	448	1,52	0,94

1. táblázat Az üszők maximális termékenyítésének alakulása 2000 és 2009 között

Ellés sorszáma (laktáció)	Egyedszám	Maximális termékenyítések	
		száma	szórása
1	7673	1,73	1,05
2	5898	1,80	1,10
3	4359	1,82	1,15
4	3096	1,86	1,14
5	2023	1,92	1,19
6	1188	1,93	1,18
7	591	2,07	1,33
8	276	2,06	1,29

2. táblázat A tehenek sikeres fogamzásához szükséges maximális termékenyítések számának alakulása az első és nyolcadik ellés után

nem ivarzők aránya, teheneknél az ellés és az ellés utáni első ivarzás közötti idő, ellés és első termékenyítés közötti idő, üres napok száma, két ellés közötti idő. Ausztriában és Németországban 1990 óta folyik a tulajdonságra tenyészértékbecslés, melyet a 90 napig vissza nem ivarzők számával jellemeznek. A tulajdonság 9%-ban határozza meg a teljes tenyészértéket. Az üszőmodellben figyelembe vett hatások a tenyészet, év-évszak, fogamzáskori életkor, inszeminátor, termékenyítő bika és az egyed. A tehenmodell kiegészül az adott laktációbeli 305-napos tejmenyiséggel, mint fogamzást befolyásoló hatással. 8807 üsző és 20227 tehen termékenyítésének számát értékelünk. Csak azokat az adatokat vettük figyelembe, ahol az első elléskori életkor 410 napnál nagyobb és 1010 napnál kisebb volt, a 2000 és 2009 között vizsgált időszakban, egy tenyészetben legalább 100 termékenyítés volt, teheneknél az

üresen álló napok szám 5 és 230 nap volt. Így az elemzés 39 tenyészetre terjedt ki, s a termékenyítést 75 inszeminátor végezte. Az üszők maximális termékenyítésének számát az 1. táblázat tartalmazza. A sikeres fogamzáshoz szükséges termékenyítések számának évenkénti növekedését tapasztaljuk. Az üszők 67,5 %-a elsőre fogant. A tehenek ellés utáni maximális termékenyítéseinek számát a 2. táblázatban mutatjuk be.

A tehenek sikeres fogamzásához szükséges termékenyítések számának növekedését láthatjuk az ellések számának növekedésével.

Az üszőfertilitás öröklődhetőségi értéke 0,03, a tehenfertilitásé 0,05, melyek az osztrák (0,02) értékhez hasonlóan alakulnak. Azoknál a tenyészvikáknál, ahol rendelkezésre állt mind az üszőivadék, mind a tehenivadék tenyészérték, a két tenyészérték közötti összefüggés 0,14, alacsony. Alacsony volta részben a tulaj-

donság alacsony öröklődhetőségi értékének, részben a két tulajdonság különbözőségének tulajdonítható.

Az ellés lefolyása

A nehézellés elsősorban az első ellés során okoz gazdasági veszteséget a holtellés, az ellés utáni állatorvosi kezelés, a késleltetett ivarzás vagy egyéb egészségügyi okok miatt. A tulajdonság maternális (anyai) és közvetlen-apai összetevőkre bontható. Az anyai hatás a medence méretén, a kitolási aktivitáson, a közvetlen hatás a borjú méretén keresztül hat az ellés lefolyására. Ausztriában és Németországban 1990 óta folyik a tulajdonságra tenyésztérbecslés. Az indexben az ellés lefolyása 2%-os, a vetélés 5%-os súllyal szerepel.

A 2000 és 2009 között felvételezett azon elléseket értékeltük, melyben a megszületett borjú azonosítóval rendelkezett. Az ellés lefolyását a tenyésztő 1-től 5-ig terjedő tartományban pontozza, melynek meghatározását és gyakoriságát a 2. táblázat mutatja be.

Az 1-es 2-es kódolású ellések aránya 92,86 %. A számítások során a 4-es és 5-ös kódolású elléseket összevontuk. Az adatállomány 14 ellésig tartalmazott megfigyeléseket, melyből a 7. ellésig bezárólag vettük figyelembe az elléseket, ami az adatok 97,7%-át érintette. Az első ellés után az egyedek 21%-át, a második ellés után pedig az egyedek 24%-át selejtezték ki. Az átlagos ellésszám 2,73 volt.

A vemhességi időben korlátot határoztunk meg. Azon elléseket értékeltük, ahol a vemhességi idő legalább 260 és legfeljebb 300 nap között volt, kizárva a vetélést, a téves apaság meghatározást. További feltételként határoztuk meg, hogy egy tenyészetben, egy évjáratban legalább 10 ellést tartsanak nyilván, s az ellési kód ne legyen azonos. Az ellések 7,7%-a volt ikerellés, 0,1%-a hármas ellés. Csak az egyes elléseket vettük figyelembe. Mindezen kizárások az adatszerkezet kiegyenlítetttségének javítását célozták, mely a paraméterbecslés megbízhatóságát befolyásolja. Kizárások után 18932 ellés maradt, az eredeti adathalmaz 56,2 %-a. Ez 5913 üszőt és 13476 tehén adatát jelentette.

Ellés lefolyásának a kódja	Magyarírat	Megfigyelések száma	Megfigyelések aránya (%)
1	könnyű, segítség nélkül	16734	49,72
2	könnyű, segítséggel	14517	43,14
3	nehéz, szaktechnikai beavatkozás nélkül	1990	5,91
4	nehéz, szaktechnikai beavatkozással	375	1,11
5	műteti beavatkozással	38	0,11

3. táblázat Az ellés lefolyás kódjának meghatározása és gyakorisága

Megnevezés	Egyedszám	Átlagos ellés lefolyás
a borjú ivara	bika	1,77a
	üsző	1,70b
az ellés sorszáma	1.	1,92
	2.	1,77b
	3.	1,76b
	4.	1,70c
	5.	1,68c
	6.	1,65c
	7.	1,65c

4. táblázat Az ivar és az ellés sorszáma hatása az ellés lefolyására

A tenyésztérbecslési apa-modell kialakításakor az osztrák és német hegyitarka tenyésztérbecslésben alkalmazott hatásokat vettük figyelembe, azzal a kivétellel, hogy a régió a modellben nem szerepelt. Ezek voltak a tenyészet-év, ellés éve-hónapja, a laktáció sorszáma, az életkor hónapban, a borjú ivara, az apa, a termékenyítő bika, az üszőt, tehenet érő állandó környezeti hatás és a maradék. Az ellés lefolyását, mint az anya tulajdonságát értékeltük az üszőkre és a tehenekre külön-külön, mint irodalmi források alátámasztják a tulajdonság genetikai különbözőségét a két korcsoportban.

A hatások lényegesen befolyásolták az ellés lefolyását. A bikaborjak nehezebben születtek meg. Az üszők nehezebben ellettek meg borjaikat. Irodalmi adatok alapján az üszők közel ötször nehezebben ellenek, mint a tehenek. A második és harmadik ellésből azonos nehézséggel születtek meg a borjak, s az ellések sorszáma növekedésével az ellés lefolyása egyre könnyebb.

Az üszőellések öröklődhetőségi értékét 0,17-nek, a tehénellések öröklődhetőségi értékét 0,08-nak találtuk. Az osztrák értékelésben a megfelelő mutatók 0,09 és 0,03. A hazai állományban nagyobb a genetikai különbség az egyedek között. Több ország a borjak születési súlyát is figyelembe veszi az ellés lefolyása értékelésekor. A születési súly optimális értékének meghatározása cél. A nagy súly a

nehézellés gyakoriságát növeli, ugyanakkor a borjú növekedési erélye is nagyobb.

A nevezett három tulajdonságban kiszámítottuk a tenyésztérbecsléshez szükséges mutatókat, s a tesztfuttatások után a rendelkezésre álló adatállomány alapján közölhető tenyésztérbecsléseket számítottuk a már ismert 100-as átlagra és 12-es szórásértékre sztenderdizálva.

XIV. HÚSMARHATENYÉSZTÉSI TANÁCSKOZÁS KESZTHELYEN

Több mint 150 szakember foglalt helyet 2009. november 26-án délelőtt a Georgikon Kar konferenciatermében, hogy részt vegyen az immár 14. alkalommal megrendezett Húsmarhatenyésztési Tanácskozáson. Az érkező húsmarhatartók, -tenyésztők mellett számos, a szakigazgatás, oktatás-kutatás, takarmány- és eszközforgalmazás területén dolgozó kollégát is üdvözölhettünk. A rendezvényen kivétel nélkül jelen voltak a hazai húsmarhafajták tenyésztő egyesületeinek vezetői és munkatársai is.

Dr. Szabó Ferenc professzor üdvözlő, megnyitó szavai után Lukács László úr, az MgSzH elnöke tartotta meg a tanácskozás bevezető előadását. Ismertette a kölcsönös megfeleltetés hazai rendszerét és termelési feladatainkra gyakorolt jelenlegi hatásait. A nyilvántartási és ENAR-hoz kapcsolódó ellenőrzések tapasztalatairól is hallhattunk új információkat. Kiemelte, hogy a 2011-ben és 2013-ban várható újabb területek beépülése - állategészségügy, majd állatvédelem - ismét feladatokat ró az állattenyésztési ágazatokban tevékenykedőkre. Az előadás záró gondolatait az MgSzH új struktúrájának felépítési és működési elveiről és céljairól szóltak.

Ezt követően Dr. Brydl Endre, a Szent István Egyetem Állatorvostudományi Karának tanára tartott előadást "A takarmányozás hatása a húshasznú tehének szaporodására" címmel. A makro-és mikroelem ellátás kérdéskörét kiemelve részletes elemzést hallhattunk a húshasznú tehének kondíciójának és szaporodásbiológiai státuszának összefüggéseiről. A bemutatott kutatások külön figyelmet szenteltek az istállózás és a legeltetés időszaka alatt várható energia-, fehérje-ellátottsági és sav-bázis egyensúlyt befolyásoló hatásoknak. Megállapította, hogy az istállózott időszakban a charolais tehének kétharmadánál energiaegyensúlyi zavart, egy jelentős részénél hiányos fehérje-ellátottságot és karotinhiányt tapasztalhattunk. A legeltetési időszakra foszfor- és nátrium-hiány volt jellemző. A mikroele-

mek közül különösen a réz-, cink- és selen-ellátottságra kell figyelemmel lenni.

Dr. Bak János, az FVM Mezőgazdasági Gépesítési Intézet tudományos osztályvezetője a húsmarhatartást segítő műszaki lehetőségeket foglalta össze. Alapvető megállapításai közül azt emelhetjük ki, hogy a jelenlegi kötelező fejlesztések túlnyomó része a termelés hatékonysága szempontjából sajnálatos módon improduktívnak minősülnek (trágyakezelés, állati közérzet). Ugyanakkor csak azok a marhatartók számíthatnak stabil eredményességre, akik a költséghatékony, de produktív termelési tevékenység fejlesztési oldalát is meg tudják finanszírozni. Az is látható azonban, hogy ma a versenyképes műszaki-technológiai állapot csak jelentős támogatással valósítható meg.

Dr. Szabó Kinga állattenyésztési referens, a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium munkatársa egy, a Kaposvári Egyetem doktori témájában folytatott kutatás eredményeiről számolt be "A hazai húsmarhatartás versenyképessége nemzetközi összehasonlításban" címmel. Elmondta, hogy Magyarországon - ellentétben a világ más országait jellemző specializációval - a gazdaságok döntő többségében a húshasznú tehéntartás nem önálló profilja egy gazdaságnak, hanem más ágazatok mellett fordul elő. Az európai és tengerentúli húsmarhatartók döntő többségénél a választott borjak értékesítése a tenyészállat értékesítéssel kiegészülve fedezi ugyan a közvetlen pénzkadásokat és az amortizációt, azonban nem fedezi a kalkulált használdozati költséget.

Zászlós Tibor elnök vezérigazgató a Mezőfalvai Mezőgazdasági Termelő és Szolgáltató Zrt. példáján ezeket a megállapításokat egy más felfogásban, a hallgatóságát magával ragadó lendülettel körvonalazta. Szemléletesen, egyértelmű tendenciákkal mutatta be, hogy a húsmarha-ágazat a támogatások által - és kifejezetten az EU csatlakozás óta - termel meghatározó volumenben jö-

vedelmet. A borjú értékesítési árbevétele mindig alatta maradt és marad ma is az előállítás költségének, a minőségi tenyészállat értékesítése viszont képez meghatározó mértékű jövedelmet.

A hazai húsmarhatenyésztés és marhahústermelés időszerű kérdéseiről Dr. Márton István, a Húsmarhatenyésztők és Marhahústermelők Országos Szövetségének elnöke tartotta a tanácskozás záró előadását. Megerősítette azokat a véleményeket, amelyek a 2013-ban várható, az Európai Unió egészét érintő változások kapcsán az ágazat pozíciójának átgondolását és erősítését szorgalmazták. Hangsúlyozta a minél korábbi, ez irányú felkészülés megkezdését, és a közös ágazati érdekképviselést, valamint fellépés fontosságát.

Az elhangzott előadások után a rendezvény hagyományosan vitaüléssé alakult. A kérdéseket feltevők komoly hányada valamelyik előadótól várt választ, de jelentős számban hangzottak el a törvényhozás, szakigazgatás egésze felé megfogalmazott elvárások és javaslatok is. Abban mindenki egyetértett, hogy egységes ágazati fellépés nélkül az egyéni érdekek érvényesítésének vajmi kevés esélye van. Az ágazat számára a mostani időszak a várakozás időszaka, mint ahogyan az ádvent közeledtével utalva ezt egyik előadónk megjegyezte. Ám ez a várakozás kétséges kimenetelű eredményeket is hozhat. Az EU 2013 utánra várható, az ágazatot érintő intézkedései rendkívül nehéz helyzetbe hozhatják a húsmarhatenyésztőket. Az erre való felkészülést már most el kell kezdeni.

A tanácskozás szakmaiságát és hangulatát különösen az jellemzi, hogy több hozzászóló jelezte: nem állunk olyan rosszul, mint ahogyan azt néhányan folyamatosan kommunikálják. A húsmarhatenyésztés - ahogy ezt az elhangzott példák is bizonyítják - adhat a hozzáértő tenyésztőnek tisztas megélhetést, és jelenthet hosszú távú perspektívát hazánkban is.

Polgár J. Péter - Rádli András - Kiss Balázs - Húth Balázs

MAGYARTARKA BORJÚ VÁGÁSA ÉS KERESKEDELMI BONTÁSA

A hazai marhahús-forgalomban nagyon szerény arányban találunk borjúhúst. Ezen húsok többsége kockázott vegyes hús, döntő arányban tejelő hasznosítású állományokból származó borjak féltestjeiből. A borjúhús magas fehérjetartalma, finom rostozata alapján kiváló minőségű, ehhez mérten magas árszínvonalú termék. Világos színe alapján jól elkülöníthető a sötétebb tónusú növendék állatok vagy kifejtett selejt egyedek húsától. A vevők jelentős köre éttermi, vendéglátóipari körökből kerül ki.

A vágóállatként hasznosuló húshasznú borjak túlnyomó többsége exportra kerül, húsa nem jut el hazai fogyasztó asztaláig. Így van ez a magyartarka esetében is.

A Magyartarka Tenyésztők Egyesülete és a CORA Magyarország Hipermarket Kft. a növendék magyartarkák húsból készített termékek, az "érlelt marhahús" projekt sikerei után továbblépést keresve borjú kísérleti vágást végzett. A vágás a Lac-Hús Kft. vágóhídján történt, a három borjú egyike a CORA budakalászi üzletébe került. Darabolását, bontását Denis Philippot úr irányításával végezték el. A CORA francia üzleteiben a borjú kereskedelmi kategória 8 hónapos kornál fiatalabb állatot jelent, így a 7 és fél hónapos bikaborjú megfelelt ennek a kritériumnak.

Vágás

Az értékelte bikaborjú a derecskei tenyésztőből 305 kg-os záró súllyal került beszállításra. 232 napos élettartama alatt naponta átlagosan 1315 gramm súlygyarapodást ért el. A vágott féltestek együttes súlya 165 kg volt, a hűlési veszteség 1 kg, így a továbbértékesített féltestek átadási súlya 164 kg volt.

	rostélyos	hátszín	átlag
L* (világosság)	41,89	42,29	42,09
a* (vörös tónus)	26,85	27,03	26,94
b* (sárga tónus)	14,91	15,06	14,98

1. táblázat Hússzín hátszín-rostélyos metszlepen mérve

Termékek bontásból	kg	%, a féltest arányában
fehér csont	10,45	12,45
húsos csont	6,83	8,14
velős csont	0,96	1,14
rostélyos I. o.	2,02	2,41
lapocka I. o.	5,30	6,31
nyak I. o.	3,01	3,59
apróhús*	12,60	15,01
rostélyos II.o.	3,61	4,30
lábszár csont nélkül	2,62	3,12
comb (vegyes)	2,77	3,30
fartó	2,40	2,85
gömbölyű felsál	3,03	3,61
feketepecsenye	3,75	4,47
fehérpecsenye	1,32	1,57
hátszín I.o.	1,51	1,80
bélszín	0,87	1,04
Lábszár csonttal	1,45	1,73
Szegy, csontos	6,45	7,68
Oldalas, csontos	5,39	6,43
farok	0,64	0,76
nyesedék (vesztesség)	6,96	8,29
összesen	83,94	100,00

2. táblázat Húsféleségek és kitermelt egyéb kategóriánkénti súlyok

A hizlalási végsúlyra kalkulált vágási ki-termelés 54,9%, a vágóhíd által kalkulált nettó súlyra vonatkoztatott kitermelés 58,4%. Az EUROP minősítés "U" izmoltsági és 1 pontos faggyúsági kategóriát jelölt meg. Ez a minősítés kiváló vágóhídi hasznosulást jelez.

Csontozás

A csontozott bal féltest súlya: 82 kg volt. A csontozáskor mért 48 órás pH az első negyedben 4,84, a hátsóban 4,79 volt. A hús színét Minolta Chromaméter 410 CR színmérővel tetteltük (1. táblázat). A növendék magyartarka vágómarhák átlagos színadatai az érlelési projektben L* 38, a* 17, b* 5 értékeket mutattak. Ezek az adatok egyértelműen bizonyítják, hogy az ebben a korban vágott borjú húsa ennél lényegesen világosabb, keve-

sebb a vörös, több a sárga színárnyalat a metszlap felületén.

A féltest bontása, csontozása folyamán a CORA kereskedelmi bontásának megfelelően jártak el. A termékek a forgalmazásban, a vevők várható igénye szerinti bontásban és előkészítésben kerülnek pultba (2. táblázat), így nemcsak szeletelt, hanem kockázott és csonttal együtt előkészített részek is vannak a termékek között (3. táblázat).

A vágott test minősége szempontjából meghatározó mutató a benne található színhús aránya. Az EUROP kereskedelmi kategória izmoltsági paramétere (esetünkben U) alapján az átlagosnál jobb értékeket vártunk. Nagy súlyra hizlalt (600-700 kg) magyartarka növendék bikák hasonló adatai elérik a 70 %-os színhús kitermelési értéket.

A csontozási eredmények láttán elmondhatjuk, hogy a bikaborjú a hasonló korú és ivarú egyedekkel szemben támasztott követelményeknek kiválóan megfelelt. A csontos termékekből kalkulált és a csont nélküli termékek mért súlya (4. táblázat) alapján a kinyerhető

Termékek	kg	féltest %-ában
Pecsenyehúsok / szelet húskok	25,99	30,96
Apróhús (vegyes)	18,83	22,43
Csontos termék*	13,93	16,59
Csont**	18,24	21,73
nyesedék (vesztesség)***	6,96	8,29
Mindösszesen	83,94	100,00

*- csonttal értékesített termék

** - csontos termékekben maradt hányad nélkül

*** - csontos termékekben maradt hányad nélkül

3. táblázat Pecsenye-, csontos és egyéb termékek

Becsült színhús mennyiség	kg	Féltest %-ában
Összesen csontos termékből	11,59	
Pecsenyehús	25,99	
Apróhús (vegyes)	18,83	
Összes (becsült) színhús****	56,41	67,2%

4. táblázat Becsült színhús mennyisége a borjú féltestben

színhús százalékos aránya 67,2% volt. A féltest bontása során a húsos csont értékesíthető melléktermék, így a bontásból származó faggyú és ín nyesedéke minimális (8,29%).

Reméljük, hogy ez a tesztelés során

kiválóan szerepelt kategória sikerrel szerepel a kereskedelmi megmérettetésben is. Tenyésztőink számára a hazai piac esetében is versenyképes felvásárlási árat, a fogyasztónak kiemelkedő minőséget biztosíthat a magyartarka borjú húsa.

Könyvajánló

Bedő Sándor, Holló István és Látits György tollából, a Mezőgazda Kiadó gondozásában „A borjak és a növendék üszők felnevelése” című könyv.

A mű részletesen tárgyalja a borjú- és növendékmarha nevelés technológiáját, a borjú emésztésélettani sajátosságait, viselkedési szokásait és a szakszerű tenyésztő-nevelés legfontosabb technológiai elemeit.

A kiváló szerzők által írt, a gyakorló állattenyésztő munkáját segítő könyv megvásárolható Budapesten a mezőgazdasági, valamint a nagyobb könyvesboltokban.

Kovács-Mesterházy Zoltán osztályvezető, ÖNPI

LEGELTETÉSI IDŐSZAK NÖVELÉSE

A takarmányozási költségek csökkentése nagymértékben hozzájárul gazdaságunk eredményességéhez. Húsmarhatartás esetében erre az egyik lehetőség a legeltetési időszak növelése.

Milyen módon tudjuk a legeltetési időszakot növelni? Adott állomány nagyság esetén vagy nagyobb területet jelölünk ki legeltetésre, vagy a legelőterületeinket intenzívebben hasznosítjuk (illetve e kettő ötvözte). A területhasználat intenzitásánál azonban ne feledjük el megjegyezni, hogy a húsmarhatartó gazdaságok döntő része érintett az Agrár-környezetgazdálkodási Program gyeptáborozási célprogramjaiban, így az intenzív területhasználat (műtrágyázás, öntözés, egyes esetekben szerves trágyázás) korlátozott.

Írásomban a legeltethető terület nagyságának növelésével szeretnék foglalkozni.

A legeltetési időszak növeléséhez elengedhetetlen az előre gondolkodás, vagyis a legeltetési sorrend megtervezése, szántóföldi melléktermékek legeltetése, gyeptáborozási kaszálók második növényzeteinek legeltetése, alternatív legelők kérészése.

Az egyik legáltalánosabban ismert lehetőség a kukoricatarló legeltetése. Ennek természetesen az a feltétele, hogy saját vagy a szomszédos gazdaságok termeljenek kukoricát, s azok a legeltetett állatokkal könnyen elérhetők legyenek. A kukoricatarlón található takarmány minősége és mennyisége nagymértékben függ a betakarítás technológiai szintjétől. Az állattenyésztő szempontjából kedvező a régebbi géppark, ugyanis több a kukoricacsó a táblán, mely a legértékesebb a tarlón található takarmánykomponensek között. Mindenféleképpen célszerű szakaszolt legeltetést folytatni, 4-5 napos szakaszok kerítésével. A szármaradvány minőségétől és a talajállapottól függően kell a legeltetett terület nagyságát meghatározni, ez általában 100 m² / tehén / nap. A legelő jószág először a csőmaradványokat,

nyokat, majd a levelet s legvégül a szarát fogyasztja, ezért érdemes szakaszolni, hisz így szakaszonként újra és újra vannak táplálóértékben bőségesebb napok. A kukoricatarló őszi legeltetésekor a tehének naponta mintegy 9-10 kg szárazanyagot vesznek fel (10% szem- 90% levél, csuhé, szár), s ez fedezi az egyedek energiaszükségletét, azonban mindezekről függetlenül az állomány kondícióját folyamatosan figyelemmel kell kísérni, s szükség esetén széna vagy zabszalma kiegészítéssel kell élni. A kukoricatarló legeltetését a betakarítást követően mihamarabb szükséges elkezdni, hisz ekkor a legmagasabb a kukoricaszár táplálóértéke, ami az idő előrehaladtával folyamatosan csökken, továbbá az őszi mélyszántás biztonságos elvégzése érdekében sem tanácsos várakozni a legeltetéssel. A kukoricatarló legeltetése a növénytermesztési ágazatnak is kedvező, hisz letakarítja a tarlót, szerves trágyával teríti be a táblát. Nagy gyepterülettel, telepített kaszálók

kal rendelkező gazdaság a lábon elszáradt fű (második növényzete) legeltetésével hetekkel növelheti legeltetési időszakát. Több szempontból előnyös, ha egyes szántóterületeinkre magas fűhozamú takarmányfűvet telepítünk. Igen előnyös a vetéscseréző az Agrár-környezetgazdálkodási Program szántóföldi célprogramjainak elérése szempontjából, és nagy mozgásteret ad a téli legeltetés megvalósításához. Hasonló eredményeket hozhat a fűmagnyerés érdekében telepített tábla. Ilyen lehet például a nádképző csekesz, hisz jó a fagyűrő képessége, erős levélzete alkalmassá teszi a téli legeltetésre. Annál is inkább, mivel a Helyes Gazdálkodási Gyakorlat gyepterületeken nem engedélyezi a legeltetést, azonban ez nem vonatkozik a szántóterületekre. A bundában hagyott fű - bár kevésbé jó takarmányértékű -, elegendő táplálékanyagot biztosít a vemhességük második harmadában lévő, beállt ciklusú tehéneknek, növendék üszőknek.

A téli legeltetés azonban több figyelmet és munkát igényel, mint a nyá-

ri. Mire, s miért kell odafigyelnünk? Folyamatosan figyelni kell az állomány kondícióját! Nem szabad elfelejteni, hogy ez az az időszak, amikor nem szabad a kondíciónak romlania, s amennyiben ez bekövetkezik, takarmány-kiegészítésről azonnal gondoskodnunk kell!

Miért veszélyesebb ez az időszak?

Mivel a környezet sokkal szeszélyesebb és hidegebb, így az állatok táplálékanyag-igénye növekszik, s a területen található takarmány minősége is sokkal hektikusabban változik (eső, fagy, taposás), mint vegetációs időszakban.

Szeles és esős időben komoly MJ-okat (energiát) takaríthatunk meg kisebb erdőszegélyek, bokorcsoportok bekerítésével. Vannak olyan szélvédett, sok fával, bokorral teletűzdelt, esetleg holtággal, kis dombbal ékesített legelőszaka-

Kukoricaszár	Sza. (g/kg)	Nem	NEg	MFE	MFN	Ny.feh.	Ny.rost	Ca	P
		1000 g szárazanyagban							
		MJ				g			
októberi	427	4,92	2,57	66	31	51	315	6,8	2,6
novemberi	532	3,99	1,70	61	32	53	345	6,4	2,0
decemberi	570	3,43	1,18	56	30	49	348	5,0	1,9
január-februári	713	2,94	0,72	51	23	39	360	4,5	1,5

táblázat Kukoricaszár beltartalmi értékei

szok, ahonnan egész télen nem hajtáná be az ember a jószágot, azaz ideális teletetűhelyek.

Nem szabad megfélekezni a nyalósó biztosításáról, és arról sem, hogy az ivóvízről való gondoskodás sem olyan egyszerű, mint nyáron.

Ne legeltessük "agyon" a területet, hisz ez nemcsak kondícióromlással, hanem a terület tönkretételével is járhat.

Kedvező, ha a teletűhelyhez közel van az adott téli legelő, vagy a közelében

ki tudunk alakítani átmeneti teletűhelyet (pihenődomb, etető- és itatóhely, szélvédett hely), így itt tud pihenni az állomány, esetleg kiegészítő takarmányozásról is tudunk gondoskodni, s a következő vegetációs időszakig be sem kell hajtunk. A téli legeltetés jó és hasznos dolog, sok értékes takarmányt tudunk vele megtakarítani, de okosan kell használnunk, odafigyelést igényel.

A 2009. NOVEMBER 18-AI DEMONSTRÁCIÓ NYÍLT LEVELE AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁGHOZ

A mai napon 17 mezőgazdasági érdekképviseleti szervezet felhívására, az általuk képviselt több százezer mezőgazdasági termelő és családjaik jövője iránti aggodalomtól vezetve az Alkotmánybíróság székháza előtt szervezett tiltakozó demonstráción résztvevők az alábbi nyílt levéllel fordulnak az Alkotmánybíróság elnökéhez és tagjaihoz:

Tiltakozunk az ellen, hogy az Alkotmánybíróság több mint egy éve halogatja az egységes gazdaságtámogatási rendszer bevezetéséről elfogadott törvény ellen a köztársasági elnök által benyújtott kifogások elbírálását.

Elfogadhatatlannak, a mezőgazdaság, a vidék jövője iránti közömbösség vagy tudatos időhúzás jelének tartjuk, hogy a bíróság saját közleménye szerint is egy év után még csak a probléma feltárását tűzte napirendre. Érthetetlen és mondvacsinált probléma annak a kérdésnek a megválaszolása, hogy amit az Európai Unió jogszabályai alapján 17 tagország, köztük két új tagállam alkalmaz, miért ütközne a magyar alkotmányba? Meggyőződésünk, hogy ennek a kérdésnek a megválaszolása nem jogi felkészültséget, hanem szándékot kíván, míg ez a jogászkodás az egyenes állásfoglalás elkerülését leplezi.

Számunkra ez életbevágó, a megszerzett jogainkat érintő kérdés. Elvárjuk, állampolgári jogunkon követeljük, hogy az Alkotmánybíróság teljesítse a kötelezettségét a jogbiztonság védelmére. A törvények minden, az állampolgárok pénzéből fenntartott állami szervezettől megkövetelik, hogy feladataikat rendeltetésüknek megfelelően, a közérdeket szem előtt tartva teljesítsék. Az Alkotmánybíróság sem helyezheti magát a jogállamiság alapvető követelménye fölé csak azért, mert a jogalkotók eddig nem voltak képesek vagy nem akarták szabályozni a működését.

A demonstrációval és a nyílt levéllel nem a bíróság döntését kívánjuk befolyásolni.

Ugyanakkor meggyőződésünk, hogy az Alkotmánybíróság nem hozhat az Európai Unió közös agrárpolitikáját meghatározó szabályokkal elmentéses döntést. Az is döntés azonban, és ezért óriási felelősség terheli a bíróságot, ha a halogatással ténylegesen megakadályozza a törvény hatályba lépését és ezzel a magyar mezőgazdaságot olyan pályára taszítja, ami a termelés és a termelők tönkretételéhez vezet. Ezért ismételtén kérjük, hogy ennek a felelősségnek a tudatában mielőbb teljesítse alkotmányos kötelezettségét, és hozza meg a döntését!

Nem került volna sor erre a fellépésre, ha az Alkotmánybíróság elnöke kérésünkre alkalmat adott volna arra, hogy közvetlenül ismertessük az eljárás sürgetésének indokait. Ennek híján kényszerültünk arra, hogy nyilvánosan követeljük a tisztességes eljáráshoz való állampolgári jogunk érvényesülését.

Budapest, 2009. november 18.

Cukorrépa Termesztők Országos Szövetsége; Húsmarha-tenyésztők, Marhahústermelők Országos Szövetsége; Juh Terméktanács; Magyar Agrárkamara; Magyar Állattenyésztők Szövetsége; Magyar Juh-, és Kecsetenyésztők Szövetsége, Magyararka Tenyésztők Egyesülete, Magyar Szürke Szarvasmarhát Tenyésztők Egyesülete, Holstein Fríz Tenyésztők Egyesülete, Magyar Dohánytermelők Országos Szövetsége; Magyar Parasztszövetség; Magyarországi Rizstermesztők és Feldolgozók Országos Szövetsége; Mezőgazdasági, Erdészeti és Vízügyi Dolgozók Szakszervezeti Szövetsége; Máktelők és Termelészervezők Országos Szövetsége; Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetsége; Tej Terméktanács; Vágóállat és Hús Terméktanács

MAGYARTARKA TENYÉSZBIKÁK SZAPORÍTÓANYAGÁNAK ÁRJEGYZÉKE

érvényes: 2010. január 1-től

KLSZ	NÉV	űj	KK	Megb. %	Tej kg	Zsír kg	Zsír%	Feh kg	Feh%	Rákna	Izm.	Testal.	Tógy	Szom. Sejl.	Haszn.elettart	Hús TÉ	SV %	KTI	ÁR FT+ÁFA
14180	NYÖGÉRI PÖTTYÖS JOBBÁGY															106	102		1500
14500	MINDSZENTI REFRÉN ZITAT		BB	97	812	31	-0,03	31	0,06	102	90	108	120	114	91	91		131	1700
15511	TEVELI TAKAROS HEXSTERN		AB	89	581	31	0,16	22	0,04	110	92	109	108	92	115	112		123	2200
15672	JÁKI TEKERGŐ HUSALDO		AA	92	796	33	0,03	23	-0,08	97	92	85	101	91	115	102		126	2200
15894	BONYHÁDI VIDÁM HUSALDO		AB	86	738	23	-0,13	21	-0,08	109	100	92	114	89	107	114		122	1700
15985	MÉNESBIRTOK VIHAR SPIRO		AA	84	840	31	-0,05	23	-0,11	113	100	100	110	104	99	99		126	1700
16113	BONYHÁDI VALLOMÁS LEHEL		AA	88	1049	28	-0,26	26	-0,18	107	88	104	112	111	92	135		129	2200
16243	BONYHÁDI VINCE STRAMY		AB	84	1201	38	-0,18	31	-0,18	105	92	98	110	96	85	99		136	3000
16403	BONYHÁDI ZÖMÖK HUCKI		AA	84	664	23	-0,07	25	0,05	116	101	94	80	125	81	110		124	1700
16454	KOCSÉRI ZEFÍR LENGE		AA	83	1245	37	-0,23	39	-0,06	90	81	107	120	99	114	83		141	3000
16455	KOCSÉRI ZENIT SPIRO															106			1500
16698	KOCSÉRI ZÜDÍTŐ GEBAL			76	809	29	-0,06	25	-0,05	98	96	104	110	105	103	100		126	2200
16700	JÁKI ZSONGLŐR SAMURAI		BB	83	1171	41	-0,1	36	-0,07	112	65	99	110	102	82	101		139	3000
16930	BONYHÁDI ACÉL HORWART															116			1700
16931	RÁDÓCI ADU SAMURAI		AA	83	724	23	-0,12	24	-0,01	100	86	99	109	105	97	107		124	2200
17043	KOCSÉRI APAFI SAMURAI		AB	76	995	36	-0,07	28	-0,11	99	80	100	106	99	86	95		132	2200
17076	DERECSEI ASTORIA INDIANER P															109	103		1700
17077	DERECSEI ALFA PASSZÍV P															106	100		1700
17336	BONYHÁDI ACHILLES LOTARRY		AA	78	807	35	0,06	28	0,01	104	88	102	111	102	102			130	2200
17337	KOCSÉRI ARÉNA LOTARRY		AA	80	881	60	0,48	36	0,11	108	85	100	112	93	108	89		141	3000
17367	MÉNESBIRTOK AJTONY RABATT		AB	76	571	32	0,19	23	0,07	121	102	113	106	106	104	111		124	2200
17368	KOCSÉRI AMŰR HUMLANG		AB	75	774	34	0,06	24	-0,05	97	106	97	93	81	100			127	2200
17508	BONYHÁDI BALLAGÓ HUMLANG		AB	75	978	25	-0,26	26	-0,14	109	92	88	97	115	97			128	2200
17509	MÉNESBIRTOK BENDEGÚZ RABATT	*	AA	61	480	22	0,06	21	0,1	114	101	103	110	111	103	107		119	1700
17570	BONYHÁDI BERTALAN HUMLANG		AB	75	795	27	-0,09	19	-0,16	92	77	105	112	96	109	89		122	2200
17571	KOCSÉRI BETON RANDY		AA	79	736	31	0,03	22	-0,06	101	92	89	98	122	96	105	101	124	2200
17572	JÁKI BÁRÓ HORWART		AA	72	658	37	0,22	22	-0,01	109	98	98	115	103	103	106		125	1700
17722	KOCSÉRI BENNFENTES HORWART		AA	75	859	28	-0,12	26	-0,07	116	91	106	110	115	103	89		127	2200
18030	BONYHÁDI CIPÓ BONSAI-ET	*	AA	62	819	24	-0,17	19	-0,18	102	87	96	109	102	87	98	102	122	2200
18031	BONYHÁDI CIMBORA RUMBA-ET		AA	77	872	34	-0,01	25	-0,09	115	91	98	116	101	99			128	3000
18108	KOCSÉRI CSENDŐR MALHAX	*	BB	64	595	23	-0,01	21	0,01	112	98	100	124	91	107	95		121	1700
18110	JÁKI CUDAR RUMBA		AA	76	845	26	-0,15	27	-0,04	114	97	102	116	104	105			127	2200
18427	BONYHÁDI CSIPET KAMPS	*	AA	63	1195	36	-0,21	35	-0,11	114	101	97	101	104	99	110	102	138	3000
18428	GENCSAPÁTI CINKE REX		AA	72	825	37	0,08	28	0	114	91	107	122	75	102	81		130	2200
18429	JÁKI CSÓKA RADNAB		AA	66	585	23	-0,01	19	-0,02	110	100	107	106	94	100	93	100	119	1700
18636	JÁKI DANI KAMPS	*	AB	65	799	35	0,06	29	0,03	116	93	90	95	102	95	110		130	2200
18637	MÉNESBIRTOK DIDERGŐ HIPPO	*	AB	74	642	20	-0,11	19	-0,06	107	97	98	110	100	99	98		119	1700
18638	MÉNESBIRTOK DÁLIA RADNAB	*	AA	61	613	27	0,05	20	-0,02	105	97	95	103	100	103	89	102	121	1700
19008	POLÁNYI DRÁVA ZSENGE P															125	100		2200
19301	DERECSEI ÉTLAP SUPERY P																104		2200
19302	DERECSEI ÉTŰD SUPERY P																101		1700
19958	DERECSEI ENZIM VIDÁM P																102		2200

VII. Tarka Fotópályázat díjazott fotók

I. díj

Streicher Tamás (Bonyhád) - *Szálkai szürkület*

II. díj

Szabó Attila (Csíkszereda) - *Zsiráfok*

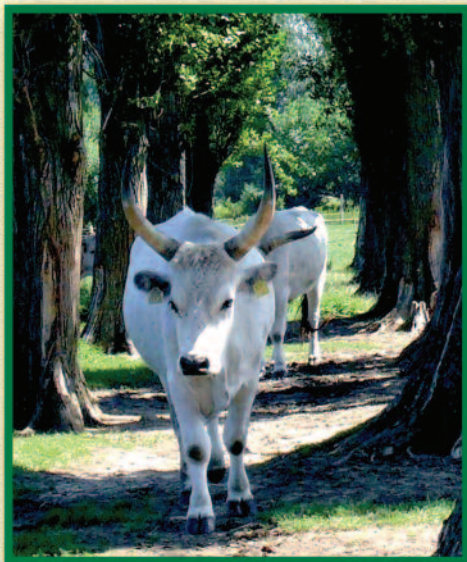

III. díj

Tóth István Zsolt (Dombóvár) - *Tülekedés*

A Magyar Tarka Tenyésztők Egyesületének Különdíja
Incze Domokos (Csíkszereda) - *Szénakészítés*

MAFOSZ különdíj

Hatvani Ágnes (Budapest) - *Kitaposott úton*

MAFOSZ különdíj

Málik István (Gyula) - *Marhára kíváncsian*

VII. Tarka Fotópályázat további fotók

Vegyen részt Ön is a 2010-es VIII. Tarka Fotópályázaton!

Incze Domonkos (Csíkszereda) - *A legelőn*

Incze Domonkos (Csíkszereda) - *Megosztva*

Hatvani Ágnes (Budapest) - *Hortobágyi körkép*

Szabó Attila (Csíkszereda) - *Hűsülés*

Tóth István Zsolt (Dombóvár) - *Vita*